



**Предложения от членовете на Тематична работна група за разработване на „Оперативна програма за науки и образование” за програмен период 2021-2017 г. от писмена процедура м. Март 2020 г.  
за неprisъствено вземане на решение**

*Първи проект на „Оперативна програма за наука и образование” за програмен период 2021-2027 г.*

№	Член на ТРГ	Коментари и предложение	Начин на отразяване в проекта на ОПНО
1.	<b>Конфедерация на независимите синдикати в България</b>  д.ик.н. Янка Такева /титуляр/	<p>На базата на обстоен анализ на състоянието на образованието и науката в страната, основаващ се основно на <i>Доклада на ЕК за България 2019</i> и на <i>Анализа на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г.</i>, са идентифицирани дефицитите, изведени са нуждите и са очертани 4 основни приоритетни направления, в които да продължи развитието на програмата. Приоритетите са съобразени и с основните цели, заложи в <i>Националната програма за развитие на България 2030</i>.</p> <p>В областта на предучилищното и училищното образование прави впечатление продължаващия от предишната „ОПНОИР 2014-2020“ приоритет за активно социално приобщаване, като този път е акцентирано на наложилите се в последните години политики за по-пълно обхващане и задържане на децата и учениците, създаване на равни възможности и условия за достъп до качествено образование, модернизация на учебната среда и на учебното съдържание, развитие на уменията и насърчаване на талантливите деца и ученици, на подкрепа за иновациите в училищата и др. Отделено е специално внимание към подобряване на качеството на общото и на професионалното образование и обучение и обвързването им с нуждите на пазара</p>	



на труда.

Като цяло програмата е доста всеобхватна и изчерпателна по отношение на идентифицираните проблеми и предложените действия за тяхното решаване, но считаме че може да бъде допълнена с някои мерки, произтичащи от динамично развиващите се процеси и променящата се икономическа обстановка в резултат на актуалните световни проблеми с разпространението на пандемията от коронавируса. В тази връзка, както и в израз на последователните политики, провеждани от Синдиката на българските учители, правим следните предложения за допълнения към проекта на „ОПНО 2021-2027“:

1. В раздела **Програмна стратегия** (стр. 11):

- след точката „•*По-пълно обхващане на децата в предучилищното образование и началния етп на училищното образование*“ да се добави нова точка: „•*Осигуряване обхвата на децата в детските градини от 4-годишна възраст*“;

- в точката „•*Осигуряване на качество на приобщаващото образование ...*“ след думите „*дигитална трансформация на образованието*“ да се добави: „*с възможности за разширяване обхвата на дистанционната форма на обучение*“;

- след точката „•*Подобряване на приложимостта на ...*“ да се добави нова точка: „•*Осъвременяване на учебните програми за подготовка на учителите във висшите училища, осигуряване на непрекъсната квалификация на учителите*“;

- в точката „•*Хоризонтално ще бъде подкрепено повишаване уменията и капацитета на преподавателите в предучилищното и училищното образование.*“ текстът да се допълни: *с акцент върху дигиталните компетентности, работата с проблемни деца и ученици и такива от малцинствата, професионалната подготовка*“.

2. В **Приоритет 1, т. 2.1.2.:**

Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата.



- в операция **„Модернизиране на учебните програми** (стр. 19), *точката „Обучение и повишаване на капацитета и уменията на преподаватели и непедagogически специалисти за работа с модернизираното учебно съдържание“* да се допълни: *с дигитални платформи и облачни технологии за пълноценно използване от учителите на различни подходи при дистанционна форма на обучение.*”;

- в същата операция на стр. 20, в точката **„Тестване на пилотни модели ...“** след думата **„програми“** да се добави: *„и въвеждането им за работа в дистанционна форма на обучение“.* След думата **„учениците“** да се добави: *„и учителите.“*;

- в операция **„Превенция и предотвратяване на тормоза** (стр. 20), след третата точка да се добави нова точка: **„Повишаване на компетентностите и уменията на учителите за работа с деца и ученици със СОП, работа с родителите, противодействие на негативни прояви като агресията/гнева - разпознаване, причини и превенция; форми и методи на противодействие на тормоза, насилието и др. Целеви обучения на учители за възможностите и уменията им да се защитят достойно и аргументирано срещу груби и агресивни „атаки“ и/или неоснователни обвинения от страна на родители или други външни лица, както и срещу „фалишивите“ новини.“**

### **3. В Приоритет 2, т. 2.2.2.:**

- в операция **„Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво“** (стр. 26-27)

да се добави нова точка **„Изграждане и поддържане на система за актуализиране на квалификациите на учителите и преподавателите по професионална подготовка по специалността им от висшето образование, както и привличане на млади учители и преподаватели по професионална подготовка в системата на ПОО.“**



		<i>Актуализация и осъвременяване на учебните планове и програми за подготовката на учители, осъвременяване на стари и издаване на нови учебници и учебни помагала по професионална подготовка в различните направления“.</i>	
2	<b>Дирекция „Национален фонд“ на Министерство на финансите</b>  Мануела Милошева /титуляр/	Във връзка с представения проект на Оперативна програма за наука и образование 2021-2027 г. предлагаме проекта да не съдържа финансови показатели. Предложението ни е хоризонтално и обхваща подготовката на всички проекти на оперативни програми за програмен период 2021-2027 г. и е продиктувано от факта, че финансовата рамка и проекта на общ регламент не са приети, което поражда неяснота, включително за процентите на участието на Общността при финансиране на отделните приоритети. Подкрепяме и предложението да не се посочват органи, които отговарят за програмата, тъй като предстои вземането на национално решение в тази област.	<b>Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата.</b>
3	<b>Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“</b>  Милен Марков /заместник/	Бихме искали да Ви информираме, че според нас безопасността на движението по пътищата е включена коректно в Приоритет 1 – Качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование, част „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие“ и съответно, от наша страна нямаме допълнения към Проекта.	<b>Прието за сведение.</b>



<p>4</p>	<p><b>Министерство на образованието и науката -направление „Професионално образование“</b></p> <p>Валентина Дейкова /титуляр/</p>	<p>Изпращам обобщените предложения на Дирекция ПОО по бъдещата ОП НО в прикачените файлове.</p> <p>Нашите общи коментари:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. В дейностите за училищно образование, в които има “обхват”, “талантливи деца” и др. да не се пропускат учениците от професионалните гимназии. Това, за съжаление, вече се случил в досегашната ОП НОИР.</li><li>2. По повод на ученето на възрастни, УЦЖ, валидирането и ограмотяването ще трябва по някои дейности да се направи демаркация с ОП РЧР, а още по-добре е да се обмислят интегрирани операции, при водещата роля на МОН.</li><li>3. Повечето от използваните данни в „Основни предизвикателства пред развитието и отговори на политиката“ са стари и е необходимо да се актуализират. Напр. в Партньорското споразумение са абсолютно точни и част от тях могат да се използват оттам. В частта „Професионално образование“ на стр. 7-8 сме нанесли всички най-актуални официални данни, с които разполагаме.</li></ol>	<p><b>1.Приема се по принцип.</b> Дейността не изключва училищата от системата на ПОО, но фокусът върху ПОО е в приоритет 2.</p> <p><b>2.Приема се по принцип.</b> Разговорите за допълняемост с ОПРЧР ще продължат и при подготовка на последващите варианти на програми. В образеца на оперативна програма няма раздел за координация между програмите</p> <p><b>3. Предложението е прието.</b></p>
<p>5</p>	<p><b>Министерство на регионалното развитие и благоустройството</b> <b>Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“</b></p> <p>Ивайло Стоянов /заместник/</p>	<p>Във връзка с Ваше писмо с изх. № 91-18/09.03.2020 г относно провеждане на писмена процедура за неприсъствено вземане на решение от страна на ТРГ за одобрение на първи проект на ОПНО 2021-2027 г. Ви информирам, че УО на ОПРР одобрява по принцип предложението проект на решение, като представя следното становище: Подкрепяме решението на УО на ОПНОИР да определи по приоритетите конкретни групи дейности, които да бъдат реализирани на териториално/регионално ниво чрез използване на подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ). С удовлетворение отчитаме и факта, че за изпълнение на тези дейности по линия на интегрирания териториален подход е дефиниран бюджет в рамките на над 10% от ресурса на новата оперативна програма по код 17 за Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост. Считаме, че информацията в текстовото поле „Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти“ на Приоритети 1 и 2 е коректна и подходяща.</p>	



Същевременно, считаме че дизайнът на инвестициите по Приоритет 3 „Научна инфраструктура и приложни изследвания“ също съдържа елемент и потенциал за интегрирано изпълнение на инвестициите на ниво региони от NUTS 2 (напр. мерките за модернизация на научната инфраструктура и оборудване, мерките за подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия). В тази връзка предлагаме да се обмисли възможността за дефиниране на конкретни дейности, приложими за направление „Научна инфраструктура и приложни изследвания“, които също да бъдат планирани за реализация на регионално ниво чрез използване на подхода на ИТИ. В допълнение, поддържаме становището си за необходимост и целесъобразност всички дефинирани дейности, планирани за реализация на регионално ниво чрез използване на подхода на ИТИ, да бъдат оформени в отделен приоритет на програмата с изключително териториална насоченост, със собствена логика на интервенции, бюджет, целеви групи, индикатори и т.н. Считаме, че по този начин ще се осигури гъвкавост на програмния документ и възможност за добро проследяване изпълнението на интегрирания териториален подход.

**Не се приема.** Потенциалът за интегрирано изпълнение на инвестициите на ниво региони от NUTS 2 ще бъде обсъден в рамките на допълняемост и демаркация между ОПИК и ОПНО в областите на подкрепата на дейности за засилване на връзката между науката и бизнеса, като подкрепата на регионалната иновационна екосистема е включен в ОПИК. Считаме, че извеждане на дейностите (и съответния финансов ресурс) по ИТИ в отделен приоритет ще наруши логиката на интервенция на ОПНО, като подкрепата за ПОО ще следва да се реализира в два отделни приоритета, като голяма част от дейностите ще се дублират. Също така, в случай, че мерките за ИТИ се отделят в един общ приоритет, ще липсва логическа взаимовръзка между дейностите, насочени към социално-уязвимите групи и тези за ПОО. Запазването на дейностите по ИТИ в рамките на Приоритет 1 и съответно Приоритет 2 ще гарантира цялостен подход за обхващане на всички образователни етапи и целевите групи, с ясно разграничение на мерките, предвидени на национално и на регионално ниво.



<p>6</p>	<p><b>Асоциация на индустриалния капитал в България</b></p> <p>Росица Стелиянова /резервен член/</p>	<p>Считаме, че като първи вариант предложеният текст отразява много от проблемите, които са дискутирани през последните три години, дава добра рамка за последващи операции и интервенции за тяхното решаване.</p> <p>Коментарите на АИКБ са нанесени в режим "проследяване на промяната", което дава по-добра възможност за тяхното отразяване и съотнасяне към коментираните политики.</p> <p>С направените предложения АИКБ предлага:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Да се предвидят политики за работа с родителите и в полза на общността, което не изключва личното развитие;</li><li>2. Не сме съгласни с формулировката за недостатъчно ефективното сътрудничество със социално-икономическите партньори, като предлагаме друга редакция на текста съответстваща на настоящите отношения, като по отношение на сътрудничеството следва да се търсят политики за неговото надграждане и подпомагане;</li><li>3. Конкретни изводи в аналитичната част при разглеждане на степените на образование;</li><li>4. Мерки за насърчаване на младите учени;</li><li>5. Мерки в насока повишване на привлекателността на ПОО и на професионални направления от висшето образование;</li><li>6. Конкретизирали сме по-категорично мястото на представителните организации на работодателите на национално равнище и на социалните партньори като цяло в текста на програмата, където считаме че е тяхното систематично място.</li></ol> <p>Надяваме се направените предложения да бъдат отразени при следващата редакция на текста на ОПНО.</p>	<p><b>Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата.</b></p>
<p>7</p>	<p><b>Група организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи</b></p>	<p><b><i>I. Предложения към част "Програмна стратегия":</i></b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Четвъртата точка на страница 11 да бъде допълнена с " , вкл. засилена работа с родители на деца и ученици от маргинализираните групи"</li></ol>	<p><b>Приема се частично.</b> Съгласно национално взето решение е приета формулировката социално-уязвими групи.</p>



Деян Колев  
/титulyар/

2. Петата точка от страница 11 “Осигуряване на качество на приобщаващото образование чрез... “ да бъде допълнена с “програми за въвеждане на интеркултурно образование в училищното и предучилищното образование”

**II. Предложения към приоритет 1 Качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование”, специфична цел V:**

1. Към поле “Съответни видове действия” на страница 17, да бъде допълнена нова операция **“Изграждане на устойчиви партньорства между училища, детски градини и неправителствени организации за подsigуряване на пълен обхват и превенция на отпадането”**

Една от съществените слабости на механизма за пълен обхват е недостатъчната ангажираност на неправителствените организации и факторите извън институциите. Необходимо е ангажирането на неправителствени организации, читалища и други с дейността на училищата и детските градини по подsigуряване на пълен обхват;

2. Точка “ Кампании за насърчаване на десегрегацията... “ да бъде изведена като отделна операция, допълнена и променена на **“Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата и превенция на вторичната сегрегация**, включително кампании за формиране на подкрепяща обществена среда, междуучилищни дейности, подsigуряване на партньорство с местните общности и гражданския сектор, допълнителна работа с учениците в приемните училища, допълнителна работа с родителите и други”

Дейностите по десегрегация на вече сегрегирани училища и детски градини, както и дейностите за превенция на вторичната сегрегация, не могат да бъдат сведени само до кампании. Те изискват цялостна програма на общинско ниво и включване на основните заинтересовани страни - образователните институции, общините, местните общности, родителите и гражданските организации. Опит от успешни дейности за десегрегация на местно ниво бе натрупан

**Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.**

**Приема се частично.** Изграждането на партньорства е съпътстващо средство за постигане на целите на програмата и не може да бъде целва операция сама по себе си в рамките на ОПНО и е включено към дейност „Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст“

**Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.**







**достъп до качествено образование в малките населени места и в труднодостъпните райони”**

След навеждането на делегираните училищни бюджети, училищата в малките населени места и труднодостъпните райони останаха в голяма степен недофинансирани поради малкия брой ученици в тях. Въпреки направеното подобрене в системата на делегираните бюджети от 2018 година чрез въвеждането на Единен разходен стандарт за паралелка и стандарт за институция, диспропорциите продължават да съществуват. Те са допълнени от сериозни различия в качеството на образование поради трудността да бъдат наети качествени учители в малките населени места и отдалечените райони. Това обосновава необходимостта от специфична операция, насочена към преодоляване на посочените съществени диспропорции.

5. Категорично настояваме от полето *Списък на планираните операции от стратегическо значение* да отпадне изречението “Предвижда се посочените операции от стратегическо значение да бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект под координацията на Министерство на образованието и науката.” Погрешно е схващането, че стратегическите интервенции могат да бъдат реализирани единствено като операции с конкретен бенефициент МОН. Без да отричаме ролята на Министерството по отношение на системата на училищното образование, смятаме че очакването институциите да бъдат единственият ключов играч при осъществяването на публични политики е остаряло и се отнася до обществено-политическата система преди 1989 година. Системни интервенции могат да бъдат реализирани и чрез процедури за конкурентен подбор на проекти, реализирани от училища, детски градини, общини и неправителствени организации. В някои от случаите това е по -подходящия начин в сравнение с директното предоставяне на средства на МОН. В много други случаи подходящият начин е процедурата за ангажиране на МОН като директен бенефициент. Затова предлагаме в текстовото поле да бъдат посочени стратегическите интервенции без да бъде уточнява начина, по който те ще бъдат реализирани.

**Приема се частично.** Предложението е включено към дейност „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“. Необходимо е представяне на анализ за допълнителна обосновка на предложението.

**Не се приема.** Същността на операциите от стратегическо значение е тяхната обхватност, което се реализира под координация на МОН



При приемане на това предложение, предлагаме също така в полето да бъдат включени и стратегическите операции, които следва да бъдат реализирани чрез конкурентен подбор на проекти: **“Насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна образователна среда”, Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и Достъп на уязвими групи до висше образование**

6. Предлагаме операциите **Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и Достъп на уязвими групи до висше образование** да бъдат извадени от полето за интегрирани териториални инвестиции и да бъдат преместени в полето за стратегически проекти. Логиката на тези интервенции е те да бъдат реализирани на национално ниво чрез конкурентен подбор на проекти. В същото време предлагаме в полето за ИТИ да бъде включена операция **Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата и превенция на вторичната сегрегация**, чиято логика е да бъде изпълнявана на местно ниво

*III. Отново настояваме за нашето предложение в приоритет 1 да бъде допълнена и специфична цел “Насърчаване на социално икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите”.* Посочената специфична цел е предвидена в член 4 от регламента на Европейския социален фонд. Тя е изключително релевантна за България и съществува в настоящата оперативна програма, като доказва своята ефективност. Предлагаме към тази специфична цел да бъдат включени операциите **Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата и превенция на вторичната сегрегация, Насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна образователна среда, Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и**

**Приема се частично.** Процедура Достъп на уязвими групи до висше образование е извадена от ИТИ и е включена в стратегически проекти.

**Не се приема.** Тази специфична цел попада в обхвата на мерките за „Социални политики: борба с бедността и насърчаване на социалното приобщаване“, ОПНО е концентриран върху специфична цел 1.v, в която са предвидени действия за осигуряване на достъп до образование и подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за



		<b>Достъп на уязвими групи до висше образование</b>	развитие на способностите и уменията на всички деца и ученици със специален акцент върху групите в неравностойно положение като ромите.
8	<b>Министерство на икономиката Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“</b>  Илияна Илиева /резервен член/	Прегледахме предложения от вас проект на програма "Наука и образование" и считаме, че е необходима координация между програма "Наука и образование" и програма "Иновации и конкурентоспособност" по отношение на подкрепата за технологичен трансфер и подкрепата за високотехнологични предприятия по приоритет 3, тъй като така разписаните мерки се припокриват до някъде с мерки по ОПИК. В контекста на сегашната ситуация в страната може да го обсъдим и по телефона.	<b>Приема се.</b> Дейностите са насочени подкрепа за трансфера на знания по отношение подкрепените проекти по ОПНО. Разговорите по координация между програмите ще продължат при подготовка на следващи версии на програмите
9	<b>Група организации, работещи в сферата на екологията</b>  Мария Юнакова /тителар/	Предлагам да се изчисти текста от бъдеще време, защото звучи като обещание, което може да се случи, а може и да не се случи. Това са текстове за програмна стратегия за която се планират сериозни средства, резултати и индикатори за измерване на тези резултати.	<b>Не се приема.</b> Коментарите са редакционни, а не по същество и не са взети предвид. Използването на бъдещо време е в програмната стратегия, в която е логично да се поемат ангажименти.
10	<b>Селскостопанска академия</b>  проф. Елена Тодоровска /тителар/	В текстовете: подготовка на заявки за патенти и полезни модели и тяхната поддръжка; след „марки“ да се допълни „сортове, породи животни“ и други форми на интелектуалната собственост)	<b>Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.</b>
11	<b>Администрация на МС, Дирекция „Централно координационно звено“</b>  Людмила Тозева /резервен член/	По-долу изпращам коментарите ни по първия вариант на програмата за наука и образование 2021-2027.  1) Липсва стратегическо обвързване с Иновационната стратегия за интелигентна специализация; 2) Не е обоснован стратегическият избор на всеки един от приоритетите, който показва научени уроци и надграждане на постигнатото до момента във всяка една от целите на програмата; 3) В рамките на ЦП 1 се предвижда продължаваща подкрепа на	<b>1. Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.</b>  <b>2. Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.</b>



		<p>стратегически определени ЦВП и ЦП, като не става ясно какво се разбира под модернизирването на научната инфраструктура. При положение, че инфраструктурата е изградена през настоящия период, то какво означава да се модернизира допълнително. Надграждане и развитие вероятно е по-точната терминология. Добре е да се опише в каква посока ще се търси това изграждане и устойчивостта на центровете, ще има ли програми за развитие, как ще определят стратегическите центрове, включването им в Националната пътна карта не е достатъчно условие. Допълнително, с оглед на забавянето в изпълнението на някои от проектите за ЦВП и ЦК и риск от неизпълнение в рамките на настоящия програмен период, би могло да се обмисли в програмата да се заложи възможността за тяхното доизграждане през следващия период;</p> <p>4) Подкрепата в рамките на направление Б ще бъде насочена към приложни научни изследвания. Не става ясно на каква база ще бъдат определяни подкрепените изследвания, в какви области и каква е разликата с приложните изследвания в направление А;</p> <p>5) Има нужда от доразвиване на концепцията по отношение на взаимодействието на научната инфраструктура (изградена и предстояща) с бизнеса (в посока съвместни програми, условия за ползване на инфраструктурата и резултатите от научните изследвания и т.н.), включително и по отношение на допълняемостта с интервенции по програмата за иновации и конкурентоспособност, по която се предвижда подкрепа за „създаване на синергия между бизнеса и научната общност с цел разработване на продукти с висока добавена стойност в областите на интелигентна специализация“;</p> <p>б) Отсъства визия за допълване и демаркация с другите програми – бъдещите ОПРЧР и ОПРР.</p>	<p><b>3. Предложението е отразено.</b></p> <p><b>4. Приема се.</b> Дейностите в направление Б са насочени към подкрепа за приложни научни изследвания, извън обхвата на стратегически определените научни центрове, като в тази група дейности не се предвижда подкрепа за модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване.</p> <p><b>5. Приема се по принцип.</b> Във формуляра на програма липсва раздел за координация между програмите. Допълняемостта между програмите ще бъде прецизирана в следващата версия на ОПНО</p> <p>Общ коментар: Прецизиране на индикаторите и структуриране на информацията за научени уроци ще бъде извършено в следваща версия на програмата на база анализа на сключено Споразумение за подкрепа със Световна банка.</p>
12	<p><b>Българска академия на науките</b></p> <p>чл.-кор. Константин</p>	<p>Считам, че в основата си текстът на документа е добър и може да послужи за основа на преговори с ЕК при условие, че в индикаторите залегне и качеството на научната продукция.</p> <p>В документа се констатира, че "Делът на научните публикации от</p>	<p><b>Приема се по принцип.</b> При преговорите с ЕК е възможно допълването със специфични показатели.</p>



	Хаджииванов /титуляр/	България, включени в топ 10% от най-цитираните трудове, е намалял почти двойно от 2008 г. до 2015 г." Но този показател не фигурира в индикаторите, където за сметка на това е записана целева стойност от 621 публично-частни съвместни публикации без никакъв критерий за научното ниво на тези публикации.	
13	<b>Българска стопанска камара</b>  Светлана Дончева /титуляр/ Томчо Томов /резервен член/	<p>В отговор на стартира процедура за неприсъствено взимане на решение от страна на ТРГ за одобрение на първи вариант на ОПНО (писмо №91-18 от 09.03.2020 г.), бих искала да ви уведомя, че от името на БСК гласувам „за“ предложения текст на решение. В същото време, съм длъжна да ви запозная със становището ни по предоставения текст с молба то да бъде взето предвид в следващите варианти на ОПНО.</p> <p>Нашите коментари и предложения са:</p> <p>По отношение на т. 1 Програмна стратегия, отправяме следните препоръки:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Описанието на предизвикателствата и проблемите, подкрепени с множество числа и данни да бъде съкратено и заместено с по-задълбочен анализ на причините за съществуващите проблеми и аргументация на предложената стратегия, която ясно да показва, че предвидените действия ще имат очакваното въздействие. Според нашето разбиране, предизвикателствата не се състоят в негативните числа и статистики, както и не в направените констатации, а в причините, които стоят в основата на неразрешените проблеми.</li><li>2) Имайки предвид, че ОПНО е допълващ финансов инструмент, бихме искали да видим по-ясно връзката с националните програми и по какъв начин те ще си взаимодействат в следващите седем години. Наясно сме, че това може да не бъде част от текста на ОПНО, но е важен елемент от цялата политическа стратегия в областта на образованието и каква част от процеса ще бъде финансиран през европейските</li></ol>	<p><b>Всички предложения ще бъдат взети предвид при изготвянето на втори вариант на ОПНО</b>, като за целта е необходимо и представянето на конкретни анализи по направените предложения. В частта за разработване на индикаторите съгласно сключено споразумение УО, ще бъде подпомогнат от Световна банка.</p>



програми и каква част ще бъде обект на интервенция чрез националния бюджет. В тази връзка е важно да бъдем информирани на какъв етап е разработването на Стратегическата рамка на политиката за образование и обучение на всички равнища, която е отключващо условие за новия програмен период. Призивът ни е този документ да не се възприема единствено като формалност, която ще разреши достъпа до европейското финансиране, а като основен стратегически инструмент за управление на процесите в областта на образованието.

- 3) В стратегическата част липсва информация и откровен анализ на наученото до този момент и направените изводи. Целенасочени мерки с европейско финансиране в подкрепа на българското образование се реализират в рамките на два програмни периода, което е достатъчно време за натрупване на знание кои интервенции са успешни и кои не са дали очакваните резултати. Липсата на идентифициране и анализ на научените уроци от изминалите два програмни периода е предпоставка грешките да се повторят, а амбициозните цели да останат само на хартия. В този смисъл е важно да се подчертаят и добрите практики, които ще бъдат надградени и новите подходи, които ще бъдат приложени в областите, където се наблюдава изоставане на заложените цели.
- 4) Анализът на предизвикателствата в професионалното образование е кратък и повърхностен на фона на съществуващите проблеми, но от друга страна, предложените примерни дейности са с доста широк обхват и дават заявка, че изпълнението им няма да има само допълваща роля.

По отношение на Приоритет 2:

- 1) Една от специфичните цели, заложи в първоначалната концепция на ОПНО, а именно „насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за



всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност“, е отпаднала във варианта, даден за разискване от членовете на ТРГ. Бихме искали да получим разяснение за причините за отпадането ѝ. Нашето мнение е, че адаптирането на формалното образование към концепцията за учене през целия живот и инвестирането в създаване на гъвкави форми на обучение, които да позволят продължаващо образование за възрастни, ще бъде една от ключовите мерки за неговото модернизиране и приближаване към пазара на труда и неговите потребности. В този смисъл препоръчваме тази специфична цел да бъде върната обратно в ОПНО като ясно се опише не само демаркационната линия с ОПРЧР, но и по какъв начин двете оперативни програми ще се допълват в рамките на целта.

- 2) Независимо от факта, че избраните общи показатели за резултат в приоритет 2, СЦIV са взети от Анекс I от проекта за регламент за ЕСФ+, те не са в състояние да измерят адекватно постигането на целта. Ако целта е да се подобри качеството и съответствието на системите за образование с потребностите на пазара на труда, как бихме могли да измерим положителната промяна с показатели за резултат като: „Участници, които след напускане на операцията са започнали да търсят работа“, „Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование/обучение“, „участници, които при напускане на операцията получават квалификация“? Нашата препоръка е общите показатели да бъдат допълнени със специфични показатели, чрез които действително ще се измери степента в която образованието дава необходимото качество, което се търси на пазара на труда. Чл. 15, т.1 от проекта за регламент за ЕСФ+ позволява използването и на специфични за съответната програма индикатори. В този смисъл, отново предлагаме специфичните индикатори, които БСК предложи за мерките в ПОО да бъдат





		<p>включени дотолкова, доколкото измерват възприетите от нашето предложение дейности.</p> <p>3) По отношение на примерните дейности в областта на висшето образование бихме искали да предложим в допълнение следните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>a. Създаване на съвместни между бизнеса и висшите училища центрове за оценка и валидиране на компетенции за професии, изискващи по-висока квалификация (асесмънт центрове).</li><li>b. Разработване на компетентностни профили на специалностите във висшите училища и инструменти за оценка на съответствието на учебните планове и програми с потребностите от умения на пазара на труда.</li><li>c. Разработване и внедряване на модели за компетентностно базирано обучение на студентите във взаимодействие между висшите училища и бизнеса.</li></ul>	<p><b>Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.</b></p>
<b>14</b>	<p><b>Министерство на младежта и спорта</b></p> <p>Илиана Христова /резервен член/</p>	<p>Бих искала да Ви благодаря, че голяма част от предложенията на Министерство на младежта и спорта, които Ви изпратихме с фишовете са залегнали в проекта на оперативна програма. В допълнение, в приложения файл, сме включили в червен цвят нашите предложения. Те са в пълно съответствие и отразяват европейските насоки за развитие на политиките в областта на младежта и спорта.</p>	<p><b>Предложенията са приети частично.</b> В предложението....“мобилност на студенти (елитни спортисти)“ е необосновано изброяването на всеки конкретен тип студенти. Студентската мобилност е включена в проекта на програмата.</p>
<b>15</b>	<p><b>Съюза за стопанска инициатива</b></p> <p>Боряна Белчева /титуляр/  (становището е с писмоот изпълнителен зам.-</p>	<p>В Съюза за стопанска инициатива разгледахме предоставения първи проект на „Оперативна програма за наука и образование 2021-2027“. Според нас кризата с разпространението на COVID-19 ще постави редица нови предизвикателства не само пред икономиката ни в цялост, но и пред образователната ни система. Ние считаме, че в условията на задълбочаващата се криза в национален и в европейски контекст ще бъдат идентифицирани нови проблеми и ще бъдат</p>	



председателна ССИ)

приоритизирани нови сфери за въздействие в областта на образоването, което ще намери своето отражение и върху политиките, които финансира оперативната програма.

Предвид на това и съобразявайки се със сроковете, поставени на работната група преди разрастването на епидемията от COVID-19, представяме становището на Съюза за стопанска инициатива по разискваните до настоящия момент материали по „Оперативна програма за наука и образование 2021-2027“, както следва:

**1.** В т.1 Програмна стратегия: основни предизвикателства пред развитието и отговори на политиката е записан текста: „Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие, като първата ос е „Иновативна и интелигентна България“....., като преди това в текста никъде не са упоменати „стратегическите цели“. Предлагаме в текста да бъдат включени стратегическите цели за яснота и пълнота.

**2.** Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ, който определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета. Една от трите стратегически цели е „Ускорено икономическо развитие“. В рамките на първата ос „Иновативна и интелигентна България“ са определени три национални приоритета: П1. Образование и умения, П2. Наука и научна инфраструктура и П3. Интелигентна индустрия. Препоръчваме в „Оперативна програма за наука и образование 2021-2027“ да се включат текстове с насоченост към П3, които цели „Осигуряването на подходящи условия за цифрова трансформация на бизнеса и предоставянето на адекватна подкрепа в този процес, което ще създаде възможност за завоюване на по-високи пазарни дялове в съществуващи и възникващи продуктови ниши“. **3.** По отношение на посочените на стр. 34 показатели *Участници, които след напускане на операцията са започнали да търсят работа* и *Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование/обучение*, считаме, че същите са трудно проследими и това ще създаде затруднения при отчитането на операцията. Според нас е необходимо

**1-3. Предложенията са приети за сведение и са отразени съответните текстове, където е приложимо.**

**4. Предложението не се приема.** Възможността на университетите да участват в търговски дружества е уредена в чл. 21, ал. 1, т.15 от Закона за висшето образование: *15. (нова - ДВ, бр. 17 от 2016 г., в сила от 01.03.2016 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2016 г., в сила от 01.01.2017 г.) право на сдружаване с други лица, както и на създаване на търговски дружества за целите на стопанската реализация на резултати от научни изследвания и обекти на интелектуална собственост със собствени средства по чл. 90, ал. 3, т. 4 и ал. 9 при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет; Финансовите инструменти не са ограничен само до търговски дружества*

**5. Предложението се приема за сведение.** За разработване на индикаторите съгласно сключено споразумение УО, ще бъде подпомогнат от Световна банка.



		<p>да се обсъдят заложените по тези показатели брой участници с реалните възможности на университетите и на пазара на труда. <b>4.</b> Във връзка с посочената на стр. 38 „<i>т. 5 Подкрепа за стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност</i>“ се предвижда безвъзмездната финансова помощ да се допълни чрез използването на финансови инструменти. Реализирането на тази мярка ще бъде затруднено поради липсата на нормативна възможност университетите да участват в търговски дружества. <b>5.</b> Относно посочения на стр. 41 показател <i>Работни места, създадени в подкрепяните структури - 469 бр.</i>, считаме за необходимо да се уточни дали този показател визира създадени работни места по време или след подкрепата и за какъв период се предвижда да се запазят тези работни места. Оставаме на разположение при допълнителна необходимост от обсъждане на проекта на „Оперативна програма за наука и образование 2021-2027“.</p>	
<p><b>16</b></p>	<p><b>Министерство на финансите</b> <b>Дирекция „Икономическа и финансова политика“</b></p> <p>Калоян Стойчев /резервен член/</p>	<p>1. Изграждане на единна електронна система за кандидатстване и прием в следващи етапи на образование.</p> <p>2. Повишаване на дигиталната компетентност и умения на учениците включително и компютърно моделиране. Може би е удачно да се поясни този термин.</p> <p>3. Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност. Така-формулирани дейности звучат прекалено общо и нелегитимно с оглед сериозността на проблема. Би следвало до по-голяма степен да се конкретизират интервенциите в тази сфера.</p> <p>4. Провеждане на кандидат-студентски курсове за младежи от социално-уязвими групи. Не е ясна концепцията зад тази дейност. Подобни отделни програми не биха ли спомогнали социалната сегрегация?</p> <p>5. Показателите за резултат би следвало да измерват по-реален социо-икономически ефект от интервенциите. За тази цел биха могли да се използват и композитните индекси или техни подкомпоненти,</p>	<p><b>1. Предложението е прието и е отразено в проекта на програмата.</b></p> <p><b>2. Предложението е прието за сведение.</b> Терминът ще бъде прецизиран на етап изготвяне на процедура.</p> <p><b>3. Предложението е прието за сведение.</b> Конкретизирането на дейностите ще се извърши на ниво изготвяне на насоки за кандидатстване.</p> <p><b>4. Предложението не се приема.</b> В коментара не се съдържа предложение, а въпрос.</p> <p><b>5. Предложението се приема за сведение.</b> За разработване на индикаторите съгласно сключено</p>



		<p>споменати в анализа (съблюдавайки установени целеви стойности, ако са използвани в НПР БЪЛГАРИЯ 2030)</p> <p>б. С това описание на мерките се прави разграничаване на естеството на интервенциите между ОПНО 2021-2027 г. и ОПНОИР 2014-2020 г. (т.е. подкрепа за усъвършенстване на вече-изградените ЦК и ЦВП). Би следвало да се следва подобен подход из целия документ, където е приложимо, с цел изясняване на начинът по който дейностите и мерките в ОПНО 2021-2027 г. се различават и/или надграждат тези от оперативните програми в предходни програмни периоди.</p>	<p>споразумение УО, ще бъде подпомогнат от Световна банка.</p> <p><b>б. Предложението е прието за сведение и са отразени съответните текстове, където е приложимо.</b></p>
17	<p><b>Националният център за информация и документация</b></p> <p>Вержиния Цанкова /титуляр/</p>	<p>Бележки в режим проследяване на промените.</p>	<p><b>Не се приема.</b> Не е напълно ясно какво се има предвид с предложените дейности, като липсват съответните обосновки и идентифицирани нужди.</p>
18	<p><b>Конфедерация на работодателите и индустриалците в България</b></p> <p>Марияна Хамънова /титуляр/</p> <p><i>/писмото е от името на Евгений Иванов Изпълнителен Директор на КРИБ/</i></p>	<p>В отговор на стартирала писмена процедура за неприсъствено взимане на решение от страна на ТРГ за одобрение на първи вариант на ОПНО 2021-2027 (писмо №91-18 от 09.03.2020 г.), от името на Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ) бих искал да Ви уведомя, че КРИБ подкрепя предложението текст на решение. Представям на Вашето внимание и становището на КРИБ по предоставения текст с оглед отразяването му в следващите варианти на Оперативната програма. Анализът на проблемите в сектора на образованието и обучението се основава на последните изследвания в тази област на национално, европейско и международно ниво. Смятаме, че следва по-добре да се представят проблемите в направление „учене през целия живот“, тъй като придобиването на ключови знания и умения са от особена важност и влияят положително на трудовия процес и ефективността на производствените процеси, както и в сферите на кариерното ориентиране на бъдещите млади професионалисти и предоставянето на възможности за дуално образование с активното участие на бизнеса. 2 Коментарите на КРИБ са отразени в режим „проследяване на промените“ към отделните политики, приоритети и дейности,</p>	<p><b>Предложенията са приети частично и са отразени в проекта на програмата.</b></p> <p>С оглед на демаркацията с ОПРЧР подкрепата за валидиране на умения на работното място попадат в обхвата на ОПРЧР.</p> <p>Предложенията в Приоритет 2 за промяна на текстовете „работодатели“ с „национално представени организации на работодатели“ не се приема, с оглед запазване на по-голяма гъвкавост.</p>



залегнали в първия вариант на ОПНО 2021- 2027. Предложенията на КРИБ обхващат: 1. В аналитичната част: – Да се включи допълнителна информация, свързана с „учене през целия живот“. Представени са данни само за компютърни и цифрови умения. – Да се представят по-задълбочено състоянието и предизвикателствата в сферата на професионалното образование, в т. ч. и дуалното образование, както и необходимостта от професионално ориентиране, което ще доведе до ефикасност на вложените ресурси в системата на средното, а и на висшето образование. 2. В Програмната стратегия да се включат политики и мерки за: – „учене през целия живот“, с които да се компенсират слабостите на образователната система с цел повишаване качеството на човешките ресурси; – насърчаване на творчеството и иновациите и използването на цифрови инструменти и устройства в образованието в ранна възраст; – професионално ориентиране, вкл. като средство за превенция на училищния неуспех, отсъствията, отпадането от училище, противообществените прояви на децата и юношите. 3. Дейности за развитие на ПОО и научната инфраструктура и приложните изследвания: – Разработване и прилагане на мерки за валидиране на знания, умения и компетентности на работното място; – Представяне на конкретни мерки за подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 4-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени като: - Създаване на Annual National Map of Industry Needs/ Годишна национална карта на нуждите на индустрията от приложни научни изследвания на бизнеса по икономически сектори; - Създаване и въвеждане на акселериращи програми в научната общност за насърчаване генерирането на идеи за технологично и продуктово развитие в индустрията; - Подкрепа за пилотно внедряване (проекти за прототипиране) на пазарно ориентирани приложни научни изследвания, вкл. развитие на капацитета за бизнес развитие; - Подкрепа за създаване на спин-офф компании; - Разработване на механизми за по-добър диалог и по-добра информираност на бизнеса и общността, като например „Създаване на платформа (борса) за

**Предложенията не се приемат**, тъй като са ориентирани към бизнеса и иновациите. С оглед на демаркцията тези предложения попадат в обхвата на ОПИК.



		<p>приложни научни изследвания и разработки и популяризирането ѝ сред бизнеса за улесняване навлизането на иновативни решения в индустрията“; 3 - Въвеждане на механизъм за прилагане на принципа „системни иновации“ на национално, регионално и местно ниво за насърчаване на връзката „наукаобразование-бизнес“. → По-ясно е дефиниране на участието на национално представени организации на работодатели в изпълнението на политиките и мерките в областта на ПО и ВО. С пожелание за успешна и ползотворна работа по финализиране на първи вариант на Оперативната програма.</p>	
19	<p><b>Национално сдружение на общините в Република България</b></p> <p>/Силвия Георгиева-изпълнителен директор/</p>	<p>По иницирираната от Вас писмена процедура за съгласуване на работен вариант на Оперативна програма „Наука и образование“ (ОП НО) за периода 2021-2027 г. от Тематичната работна група по подготовката ѝ, в приложение Ви предоставяме експертни коментари и бележки на представителите на НСОРБ по текстовете ѝ. Положително оценяваме, особено в контекста на други работни варианти на програми за периода 2021-2027 г., изключително добре структурираната и обоснована програмна стратегия. В същата по</p>	<p><b>Приема се по принцип.</b> Допълнителни текстове ще бъдат</p>



подходящ и удачен начин е описан приноса на бъдещата ОП НО към стратегически програмни документи на национално и европейско ниво, включително резонно е налице и регионален анализ на идентифицирани предизвикателства в отделни сфери обект на интервенции.

Считаме и че е подходящо и удачно в програмната стратегия, въпреки че липсва такъв раздел в образеца на програмите, да включите кратки текстове за: приноса на настоящата ОП НОИР и надграждането му в аналогичните му сфери на интервенции по бъдещата; допълняемост и синергия с други програми е европейско финансиране за периода 2021-2027; научени уроци и капацитет на Управляващия орган и бенефициентите.

С оглед постигане на яснота по отношение конкретните ангажименти на всички заинтересовани страни, настояваме още на този ранен етап от подготовката на програма, общините да бъдат определени като бенефициенти/партньори по Приоритетна ос 1 (мерки 1,2, 3, 7 и 10) и по Приоритетна ос 2 (мярка 2). НСОРБ, като единствената национална представителна организация на метната власт в България, би имала ключова роля в реализацията на ПО 1, мярка 1 и ПО 2, мярка 1.

В заключение изразяваме готовността ни, до окончателното финализиране на текстовете на бъдещата програма, активно да допринасяме за подготовката ѝ.

**Коментари и бележки по работен вариант на Оперативна програма „Наука и образование“ за периода 2021-2027 г.**

**I. Програмна стратегия:**

1. Положително следва да се оцени много добре структурираната и обоснована програмна стратегия. В същата по подходящ и удачен начин е описан приноса на бъдещата ОП НО към стратегически програмни документи на национално (НПР България 2030, Анализ на социално-икономическото развитие, Национална стратегия за научни

включени в следващ вариант на програмата, включително и на база предвидените анализи по сключено Споразумение със Световна банка.

**Приема се.** Общините са включени сред целевите групи в приоритет 1 и 2

**I.**

**1.Приема се за сведение.**

**2.Приема се по принцип.** Ще бъде допълнено в следваща весрия на програмата, на база преговорите с ЕК и анализът, който щ бъде



изследвания) и европейско ниво (Доклад на ЕК за България 2019 г. в рамките на европейския семестър, Мониторинг на образованието и обучението), включително е налице регионален анализ на идентифицирани предизвикателства в отделни сфери обект на интервенции;

2. Подходящо ще е тази част на документа да се допълни с посочване на приноса на настоящата ОП НОИР и надграждането му в бъдещата, в сферите на интервенции свързани с предучилищното, училищното и висшето образование и професионалното образование и обучение;

3. Въпреки, че в представения от ЕК образец на програма няма раздел за допълняемост с други програми, би могло да се включи кратка част описваща допълняемостта и синергията на ОП НО с бъдещите: ОП РЧР и ОП Храни (по отношение мерки в ПОО и ранно детско развитие), ОПРР (образователна инфраструктура и професионално обучение), ОПИК (подкрепа за научна инфраструктура, изследвания и МСП), Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (образователна инфраструктура);

4. Удачно е, че са формулирани (стр.12 и 13) мерки върху които ОП НО да се фокусира. Същевременно прави впечатление, че същите са както много на брой (общо 13), така и твърде детайлизирани и дори повтарящи формулирани операции по отделните й приоритети. В тази връзка е удачно окрупняването им.

**II. Приоритет 1 „Качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование“:**

1. Разписаните 11 мерки с около 67 подмерки (дейности) по тях, са по подходящи за Насоки/Уеловия за кандидатстване, отколкото за стратегически документ каквато е програмата. С оглед на това, би могло да се обмисли същественото им окрупняване;

2. В рамките на бъдещата ОП РЧР са планирани мерки за ранно детско развитие и достъп на младежи до образование, както и дейности свързани с маргинализирани групи. В тази връзка е препоръчително да се направи демаркация на мерките и целевите групи обект на интервенции по двете бъдещи програми;

4. В текстовете на бъдещата ОПРР, е посочен принос на ОП НО

изготвен по Споразумение за предоставяне на консултантски услуги със Световна банка.

**3. Приема се по принцип.** Ще бъде допълнено в следваща версия на програмата, на база преговорите с ЕК и анализът, който щ бъде изготвен по Споразумение за предоставяне на консултантски услуги със Световна банка.

**4. Приема се по принцип.** Текстът на програмата ще бъде съкратен в последващата й версия, поради ограничение на символите в образа на програма. В настоящата версия текстовете са максимално широки, за по-голяма яснота.

**II.**

**1. Приема се по принцип за следваща версия на програмата**

**2. Приема се по принцип за следваща версия на програмата**

**3. Не се приема.** С оглед секторния характер на програмата е посочен максимално възможният принос за реализиране, чрез териториален





към подхода на интегрираното териториално развитие по отношение на висшето образование и ученето през целия живот. В тази връзка ще е подходящо, да се обмисли и принос на други мерки от приоритета към ОПРР, които могат да се реализират на регионално ниво;

5. Формулираните показатели за крайни продукти са твърде амбициозни (участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско, от 112 хил. на 747 хил.; участници от малцинства, от 13 500 на 90 хил.). Удачно ще е същите да се остойностят на по-късен етап, на база на анализи и проучвания.

**III. Приоритет 2 „Връзка на образованието с пазара на труда“:**

1. В бъдещата ОП РЧР има множество формулирани мерки, които са в обхвата на същата специфична цел. Предвиждат се мерки за: повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица; валидиране на знания, умения и компетенции, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене; изграждане на национална мрежа за професионално ориентиране на възрастни -центрове за професионално ориентиране във всяко бюро по труда в областен град и др. В тази връзка и тук е необходимо да се направи демаркация на мерките и целевите групи обект на интервенции по двете бъдещи програми;

2. И тук формулираните показатели за крайни продукти са твърде амбициозни (участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниско, от 11 хил. на 76 хил. и пр.). Удачно ще е същите да се остойностят на по-късен етап, на база на анализи и проучвания

3. С оглед обхвата на дейностите и припокриването на някои от тях с бъдещата ОП РЧР, заделеният за приоритета бюджет от над 365 млн. евро, изглежда надценен.

**IV. Приоритет 3 „Научна инфраструктура и приложни**

подход.

Следва да се има предвид, че останалите дейности по програмата също имат териториално и регионално въздействие, но ще бъдат реализирани на национално ниво.

**4. Приема се по принцип.**

Формулираните показатели отразяват обхватността на предложените действия. Показателите ще бъдат прецизирани в следващата версия на програмата, като се отчетат предвидените анализи в подписаното Споразумение за предоставяне на консултантски услуги със Световна банка.

**III. 1. Приема се по принцип**

**2. Приема се по принцип**

**3. В съответствие с коментар на МФ в настоящата версия на ОПНО няма финансови показатели**

**IV. 1. Не се приема.** Логиката на интервенции обуславя включването на Научна инфраструктура и



		<p><b>изследвания“:</b> 1. В бъдещата ОПИК е планиран приоритет „Иновации и растеж“, е индикативни групи дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Подкрепа за изграждане и развитие на научно-изследователска и иновационна инфраструктура на база отчетени нужди и потенциал за развитие;</li> <li>-Интернационализация на иновационния процес, вкл. чрез привличане на чуждестранни изследователи в процеса по разработване на иновации, е фокус върху предприятията в етап на растеж;</li> <li>-Подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия, приоритетно е основна дейност във високотехнологичните или средно-високо технологичните сектори на преработващата промишленост и интензивните на знание услуги.</li> <li>-Подкрепа за проектни предложения, кандидатствали по Рамкова програма „Хоризонт 2020“ и Хоризонт Европа и получили Печат за високи постижения с оглед синергия и допълняемост е другите инструменти на ниво ЕС в областта на НИРД и иновациите.</li> </ul> <p>В тази връзка е удачно двете бъдещи ОП да направят демаркация на индикативните групи дейности, в т.ч. да уточнят и целевите групи, които ще се обхващат.</p> <p>Допълнително би могло да се обмисли и обособяване на въпросната подкрепа за научно-изследователска инфраструктура и иновации, само в обхвата на една от 2 програми. Това ще допринесе, както за по-целесъобразното програмиране, така и за по-ефективното управление на и без това недостатъчния ресурс от ЕФРР.</p>	<p>приложни изследвания. Ще бъде осигурена допълняемост с предвидените мерки за иновации в ОПИК.</p>
<p><b>20</b></p>	<p><b>Министерство на икономиката, Дирекция „Икономическа политика“</b></p> <p>Йордан Великов /титуляр/</p>	<p>След внимателно запознаване с текстовете на ОП Наука и Образование 2021-2027 (вариант м. март 2020), считаме, че е възможно и необходимо да се адресират в по-голяма степен чрез Програмата някои от нуждите за подобряване условията за <i>предприемаческа активност</i> в България.</p> <p>Към момента текстовете на ОПНО, които касаят предприемачеството са два:</p> <p><b>на стр. 29</b> (в рамките на „Дейности в подкрепа на Професионално образование и обучение – ПОО на регионално ниво, в т.ч.:“):</p>	<p><b>Предложенията не се приемат.</b> Малките и средни предприятия не попадат в обхвата на ОПНО. Предприемаческите умения на учениците са част от подкрепата за въвеждане на компетентностния модел в образованието. Включен е и пакет от дейности за цифрова трансформация на образованието</p>



		<p>о Подкрепа за въвеждането на научни подходи и иновации в ПОО, за насърчаване на продължаващото образование и ориентирането към НИРД на учениците, <i>предприемачески умения на учениците</i>, като например центрове за върхови постижения в ПОО.</p> <p><b>на стр. 30</b> (в рамките на „Кариерно ориентиране на студентите, и професионална подготовка, в т.ч.“):</p> <p>о Насърчаване на иновациите <i>и предприемачеството</i> във висшите училища в условията на дигиталната икономика, в т.ч. подкрепа за стартиращи предприятия на студенти и докторанти; Приемаме, че тези текстове ще подсилят учениците, студентите и докторантите да получат необходимите предприемачески умения за стартиране и развиване на конкурентоспособни бизнеси способни да се справят със съвременните <i>предизвикателства</i> произтичащи от климатичните промени, демографските тенденции и прехода към новата зелена и дигитална икономика. Надяваме се, че тези целеви групи също така ще са добре ориентирани относно <i>мястото на техните бизнеси във веригите на добавяне на стойност</i>, както и ще познават <i>законодателните рамки</i> за развиване на техните икономически дейности. Вярваме, че в резултат на обучението тези групи ще познават добре <i>българската иновационна екосистема</i>, както и възможностите които тя може да им предостави при <i>разработването и внедряването на иновации в тяхната дейност</i>, или при <i>разработването и комерсиализацията за пазара на иновативни продукти, услуги или нови бизнес модели</i>, включително на основата на международни партньорски проекти.</p> <p>В същото време, подобно обучение и ориентация по ОПНО 2021-2027 г. не е предвидено за групата на вече установените малки и средни предприятия, които изграждат гръбнака на българската икономика. Обръщаме внимание, че съгласно разпоредбите на Структурните фондове възможностите за такива дейности по ОПИК 2021-2027 са силно ограничени, а в същото време липсва сигурност, че УО на ОПРЧР 2021-2027 разполага с необходимите компетентности, за да организира обученията за групата на малките и</p>	<p>като цяло.</p>
--	--	---	-------------------



средните предприятия.

**Считаме, че са необходими стъпки за подсигуряване достъп на малките и средни предприятия до обучения и ориентация по следните теми:**

- 1. Предприемачески умения**
- 2. Дигитални умения**
- 3. Иновации и възможностите на българската иновационна система да спомогнат за въвеждането им в малките и средните предприятия**

**За достигането на обученията и информационните материали по темите до максимален брой предприятия е задължително създаването на условия за дистанционно и онлайн обучение чрез специално създадени и редовно осъвременявани онлайн платформи.**

Ще завършим с кратко представяне на значението, проблемите и нуждите на предприемачите управляващи малки и средни предприятия.

Българските МСП създават 65% от добавената стойност и 75% от работните места в страната, което е с около 10 процентни пункта повече от средното за ЕС, поради което подкрепата за повишаване на конкурентоспособността на МСП е ключова за икономическото развитие на страната.

Високотехнологичните промишлени производства и предприятията от сектора на интензивните на знание услуги са двигатели на икономиката на страната. По данни на Евростат през 2008 г. техният относителен дял е 15% от общия брой на предприятията в България. През 2019 г. техният относителен дял е нараснал до 20%. Целта на българската икономика е насърчаване и по-активно участие на тези предприятия в европейските вериги на стойността в рамките на Единния пазар. През 2008 г. предприятията, попадащи в тази група, генерират 22% от добавената стойност в икономиката, докато през 2019 г. те допринасят с 27%. Въпреки относително малкия си брой, те са предимно конкурентоспособни предприятия, основани на иновации и работещи както за вътрешни,



така и за чуждестранните пазари. На тези предприятия им е необходима подкрепа за увеличаване на продуктивния асортимент, мерки за експортно ориентиране на нови пазари, въвеждане на дигитални решения и технологии в производството, както и на енергийно и ресурсно ефективни производствени мощности.

Подкрепата за стартиращите предприятия следва да се насърчава приоритетно за създаването на нови предприятия в областта на високотехнологичните и средно високотехнологичните производства, както и в интензивните на знания услуги. Все пак, картите на регионалната специализация очертават области и райони, където на практика няма предприятия, които оперират в секторите от високо и средно високо-технологичното производство и интензивните на знания услуги.

Дигитализацията е в основата на по-нататъшното технологично развитие на всички икономически сектори, включително автоматизация и внедряване на решения, базирани на ИИ. Предпоставки за дигитализацията на сектора на МСП са използването на ИКТ и наличието на човешки капитал с добре развити ИКТ умения, аналитични умения, специфични професионални умения, както и меки умения. Тези предпоставки осигуряват както самата дигитализация, така и ефективното внедряването на високотехнологични приложения в МСП. МСП са изправени пред редица бариери, свързани с ограничен човешки и организационен капитал и дефицит на знания. МСП подценяват значението сигурността и поверителността; резервирани са по отношение отделянето на средства за дигитализация на процесите и услугите и изпитват проблеми породени от ограничени финансови ресурси и липса на фирмена стратегия насочена към дигитализация.

Уменията и особено дигиталните умения са един от основните ограничаващи фактори за развитие на предприятията според работодателите, надхвърлящ нивата от преди кризата през 2008 г. Предвид негативните демографски промени в България, които са допълнително ограничение за потенциалното предлагане на работна ръка, недостигът на работна ръка вероятно ще продължи да влияе върху растежа на МСП в страната



Възможно решение, което адресира посочените проблеми е прилагането на системни координирани мерки, за увеличаване на използването и потенциала на онлайн обучението за по-ефективно и ефикасно обучение в компаниите, което им позволява не само да гарантират добро обучение, но и да спестят ресурси и да си позволят обучение на служители и мениджъри, без да ги отделя от работните си задължения.

**Състояние на предприемаческата екосистема измервана от Националният индекс за предприемачество/National Entrepreneurship Context Index (NECI)**

Индикатор	2015	2016	2017	2018
Обща предприемаческа активност в начален етап	3.5	4.8	3.7	6
Ниво на установения бизнес	5.4	6.2	6.5	8.4
Предприемачеството, задвижвано от благоприятни възможности	29	35	28.5	27.5
Висока степен на очакване за създаване на работни места	7.3	13.4	9.4	2.5

В периода 2015-2018 България се представя значително под средното за ЕС по показателя Обща предприемаческа активност в начален етап.

България показва нисък резултат по следните компоненти на Националният индекс за предприемачество (NECI): правителствена политика: подкрепа и уместност; държавни програми за предприемачество, предприемаческо образование на училищна фаза, културни и социални норми и трансфер на научноизследователска и



		<p>развойна дейност. Компонентите на NECI с най-добри резултати за България са физическата инфраструктура и предприемаческото финансиране.</p> <p>Изключително негативни са резултатите за България измервани от индикаторите „Предприемачеството, задвижвано от благоприятни възможности“ и „Висока степен на очакване за създаване на работни места“. Предприемачеството, задвижвано от благоприятни възможности, е едно от най-ниските в ЕС и намалява за периода 2015-2018 г. Предприятията, които очакват да създадат шест или повече работни места през следващите 5 години е намалял от 13,4% през 2016 г. на 2,5% през 2018 г. и към момента е най-ниският в ЕС.</p>	
21	<p><b>Група организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата</b></p> <p>д-р Нели Колева /титulyар/</p>	<p>В отговор на стартирала писмена процедура за неприсъствено вземане на решение (писмо №91-18 от 09.03.2020 г.), Фондация “Заедно в час” подкрепя предложения текст на решение. Отправяме следните препоръки за мерки, които да бъдат взети под внимание в следващите обсъждания на ОПНО.</p> <p><b>Общо за проекта</b></p> <p>1. Подобряването на качеството на образованието в страната не може да бъде осъществено само от МОН. Нужен е механизъм за диалог и мултисекторно сътрудничество, както и координация между националните програми и различните политики, финансирани през оперативни програми, проекти по Програма Еразъм +. <b>Препоръчваме създаването на ефективен мониторингов механизъм, който проследява нивата на координация между различните институции (МОН, МТСП, представители на бизнеса, работодателски организации, висши училища, НПО, социални партньори).</b></p> <p>2. Приветстваме акцента върху <b>модернизиране на учебните програми и съдържание, въвеждане на компетентностен модел, развитието на ключови компетентности на всички образователни равнища, насърчаване на различни подходи и среди за учене в областта на образованието (в т.ч. четивна, математическа, цифрова</b></p>	<p><b>Предложенията се приемат частично.</b> В програмата е включена хоризонтална подкрепа за учители във всички примерни дейности.</p>



грамотност, ключови компетентности в сферата на природните науки, гражданска активност, умения за работа в екип, кариерно ориентиране, социално-емоционални умения, разработване на програма за работа с ученици, за които българският език не е майчин. **Обръщаме внимание, че промяна на фокуса на работата на учителите от предаване на знания към развитие на умения може да се случи само при целенасочена подкрепа за педагозите и проследяване на ефекта на инвестираните средства в преквалификация и надграждащи обучения.**  
бул. Цариградско шосе 111В, София 1784, тел: 02/988 06 88  
info@zaednovchas.bg; www.zaednovchas.bg

**В допълнение отправяме предложения за четири конкретни мерки по ЦП 4 (По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права), СЦ v) (насърчаване на равния достъп до и завършването на качествено и приобщаващо образование и обучение, по-специално за групите в неравностойно положение, от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички)**

1. Работа за цялостна промяна и подобрене на училищно ниво;
2. Разширяване на достъпа на мотивирани специалисти до учителската професия чрез привличане, подбор, обучение на хора без педагогически опит, но с висока мотивация да бъдат учители, които с подходящо обучение и подкрепа са насочени в целеви училища с недостиг на преподаватели;
3. Нов модел на подкрепа на учителите от страна на регионалните управления по образованието, с фокус насърчаване на новаторските методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на учениците в неравностойно положение;
4. Разработване на методика за работа с ученици, които не говорят български език в семейството, както и обучение на учители в различни образователни етапи и предметни области за прилагането ѝ в класната стая.





### **1. Работа за цялостна промяна и подобрене на училищно ниво**

Училищата, в които се изработват цялостна програма за въздействие на училищно ниво отделят специално внимание **на връзките между различните квалификационни дейности и работят за ясно дефинирани крайни резултати, структурирани около предоставяне на по-качествено образование на учениците, особено тези в неравностойно положение.** Те имат нужда от съгласуваната подкрепа на всички свои учители. Ето защо училищата, които изграждат цялостна стратегия за работа на училищно ниво, постигат трайно подобрене на образователните резултати на своите ученици. Повишаването на капацитета на училищните екипи, и особено капацитета на директорите и ръководните екипи за водено от обща визия професионално развитие на учителите и обучаващите е инвестиция в цялостния напредък на училищната общност, а това е от полза на всички участници в нея. Доказан начин за ефективно справяне с предизвикателството на диференцираното преподаване в отговор на нуждите на учениците например са Професионалните учещи се общности (ПУО). Те са успешен механизъм за повишаване на ефективността на целия колектив, за засилване на чувството за общност, за взаимопомощ и подкрепа, която не изисква сериозен допълнителен ресурс. Едновременно с това те предоставят възможност за споделяне на добри практики, изява и професионално израстване на активните и търсещи учители, което способства и за тяхното задържане в училище.

Ефективността на професионалните учебни се валидира чрез работата с 26 български училища в рамките на финансираня по КДЗ на Програма Еразъм + проект FIERST (От иновации в приобщаващото образование към по-широко приложение), стартирал през 2018 г.и бул. Цариградско шосе 111В, София 1784, тел: 02/988 06 88 [info@zaednovchas.bg](mailto:info@zaednovchas.bg); [www.zaednovchas.bg](http://www.zaednovchas.bg)

В настоящата ситуация сме свидетели колко по-бързо училища, които са градили подобен капацитет и са създали свои варианти на Професионална учеща се общност успяват да организират работата

**Предложението се приема частично. Предложенията за създаване на професионални учебни общности сред учители с цел по-нататъшна подкрепа за прилагане и разпространение на добрите практики и създаване на пакет от методи за прилагане и инструменти за проследяване на добрите практики, които да бъдат разпространени на национално и на международно равнище са включени в проекта на програмата.**



<p>си и да преминат към дистанционно обучение например.</p> <p><b>2. Иновативна пътека за достъп до учителската професия в подкрепа на училища с ниски образователни резултати и работещи с уязвими общности</b></p> <p>Практиката на „Заедно в час“ показва, че много специалисти от различни сфери, които успешно са се реализирали в тях, имат желание да привнесат своя опит в образователната система и да работят като учители именно с ученици в неравностойно положение. За мнозина обаче е немислимо да посветят нови от две до четири години от живота си в придобиване на квалификация „учител“, преди да започнат работа, още повече че не са сигурни дали ще се справят в класната стая без допълнителна подкрепа. Ето защо подход, който позволява едновременно работа като учител (с подкрепа от подготвен за това учителски колектив и ментор) и обучение в съкратени срокове в реална среда би дал възможност, от една страна, за справяне с недостига на учители по различни предмети, а от друга, би способствал мотивирани специалисти да осмислят, намерят по-бързо своето място в системата и да я обогатят с предишния си опит от пазара на труд. <b>Подобен модел вече е приложен успешно в България посредством финансираня по КД 3 на Еразъм + проект NEWTT (Нов път за нови таланти в преподаването), 2016-2019ii.</b> Настоящият програмен период дава възможност успешен мултинационален пилотен проект да бъде продължен и доразвит.</p> <p><b>3. Нов модел на подкрепа на учителите от страна на регионалните управления по образованието</b></p> <p>Независимо, че след влизане в сила на новия Закон за предучилищното и училищно образование през 2016 на регионалните управления на образованието беше заложена предимно подкрепяща функция по отношение на училищата, директорите и педагогическите специалисти, все още на много места се набляга на контролната дейност за сметка на подкрепящата такава. Безспорно за стимулиране на използването на новаторски методи на преподаване и новаторското съдържание с цел оказване на най-добра подкрепа на</p>
--



учениците в неравностойно положение, учителите и обучаващите имат нужда от подкрепа и тук подкрепата от страна на регионалните управления е ключова. Засилването на подкрепящата функция на експертите на РУО и прилагането на структуриран подход в тази посока от страна на експертите би допринесло за професионалното развитие на учителите, би стимулирало използването на новаторски подходи и би намалило стреса и напрежението при учителите.

Докато в последните години имаше много възможности за обучения за учители, финансирани от различни програми и проекти, то обученията за експерти от РУО са по-скоро рядкост. Така се озоваваме в ситуация, в която експертите изостават по отношение на продължаващата квалификация, приобщаващото образование, компетентностния модел и съвременните методи на преподаване.

**4. Разработване на методика за работа с ученици, които не говорят български език в семейството, както и обучение на учители в различни образователни етапи и предметни области за прилагането ѝ в класната стая.**

Уводът към Стратегията илюстрира степента, в която децата, които говорят език, различен от български в семейството си, са в неравностойно положение при влизане в бул. Цариградско шосе 111В, София 1784, тел: 02/988 06 88 [info@zaednovchas.bg](mailto:info@zaednovchas.bg); [www.zaednovchas.bg](http://www.zaednovchas.bg) образователната система. За учителите е предизвикателство едновременно да преподават материала за съответния клас и да попълват езикови дефицити. Българското образование има нужда от разработване на методика за езикова подкрепа (български като втори език) каквато в България все още не е достатъчно детайлно разработена. Тя може да включва инструмент за специализирана диагностика - определяне на нивото на владеене на български език и измерване на напредъка по време на обучението, езиков скрининг, разработени учебни материали, съобразени с определените проблемни области, прогресия на подаване на материала, материали за съответните възрастови групи и нива на владеене на езика, методични указания за провеждане на обучение, илюстративен, аудио- и видео материал за обучение на учители.



**i FIERST - От иновации в приобщаващото образование към по-широко приложение (From Inclusive Education to Real Scale Transfer-592133-EPP-1-2017-1-BG-EPPKA3-IPI-SOC-IN)**

From Inclusive Education to Real Scale Transfer (FIERST) е тригодишен проект, финансиран от програма Еразъм +/- Ключова дейност 3, който цели да разпространи добри практики за включващо обучение, създадени от иновативни учители и образователни експерти, които работят с ученици от уязвими общности на местно ниво, към по-широк кръг от учители и експерти на регионално и национално ниво. В консорциума, воден от „Заедно в час“, участват общо 7 партньора от България, Естония, Румъния, Великобритания и Швеция. В България партньори по проекта са „Заедно в час“, Министерството на образованието и науката и Нов български университет, а Синдикатът на българските учители е асоцииран партньор. Проектът се изпълнява от началото на 2017 и приключва в края на 2020.

Добрите практики ще бъдат популяризирани чрез обучения на учители, организиране на професионални учебни общности в училищата бенефициенти и създаване на онлайн платформи за споделяне на добри практики.

- Разработване на обучения за прилагане на „Наръчник за развиване на умения на 21. век“ и провеждане на обучения с поне 200 учители от 20 училища в България.
- Разработване и валидиране на инструмент за измерване на мотивацията за учене и ангажираността към учебния процес на учениците, съвместно с Нов български университет.
- Разпространение на други инструменти, използвани от фондация „Заедно в час“ за проследяване на развитието на обучените учители (анкета за обратна връзка от ученици, тест за четивна грамотност, въпросник за учители, базиран на TALIS и др.).
- Създаване на професионални учебни общности сред обучените учители с цел по-нататъшна подкрепа за прилагане и разпространение на добрите практики.



- Създаване на пакет от описания, методи за прилагане и инструменти за проследяване на добрите практики, които да бъдат разпространени на национално и на международно равнище сред партньорите в консорциума и други експерти.

ii Между 2016 и 2019 Европейската комисия инвестира в проекта „Нов път за нови таланти в преподаването“ (NEWTT), чиято цел беше да отвори пътя към класните стаи за успешни и мотивирани специалисти-висшисти от различни професионални сфери в подкрепа на училища с ниски образователни резултати и работещи с уязвими общности. „Заедно в час“ беше водещ партньор в NEWTT и работи по него заедно с Министерството на образованието и науката и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Независимата оценка на резултатите от проекта се осъществи от Университет на Дуйсбург-Есен, Германия. Проектът е успешен и препоръките за национални и европейски политики за привличане, обучение, развитие и задържане на нови специалисти в системата на училищното образование залягат в основата на Национална програма “Мотивирани учители”.

образователната система. За учителите е предизвикателство едновременно да преподават материала за съответния клас и да попълват езикови дефицити. Българското образование има нужда от разработване на методика за езикова подкрепа (български като втори език) каквато в България все още не е достатъчно детайлно разработена. Тя може да включва инструмент за специализирана диагностика - определяне на нивото на владеене на български език и измерване на напредъка по време на обучението, езиков скрининг, разработени учебни материали, съобразени с определените проблемни области, прогресия на подаване на материала, материали за съответните възрастови групи и нива на владеене на езика, методични указания за провеждане на обучение, илюстративен, аудио- и видео материал за обучение на учители.

*София, 23.03.2020 г.*

По време на целия период на NEWTT регулярно се измерваха



		<p>знанията, уменията и нагласите на участниците и се сравняват с тези на контролна група от начинаещи учители, обучени посредством традиционните учебни програми за придобиване на учителска правоспособност. Заключениеята на екипа оценители подчертават, че:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Проектът е привлякъл успешни висшисти, завършващи студенти и професионалисти от различни сфери, с разнообразен академичен и професионален опит, които не биха постъпили в учителската професия чрез традиционни начини за обучение на учители. Основните мотиви за влизане в професията на участниците в иновативната обучителна програма са желанието за работа с деца и младежи и чувството за социална отговорност.</li> <li>• След края на двугодишната програма, която включва теоретична подготовка и преподаване в училище, участниците в иновативната пътека за достъп до училище в България притежават повече педагогически знания отколкото традиционно обучените учители от контролната група.</li> <li>• Училищата са посрещнали добре новите учители. В тяхно лице са разпознали ценна подкрепа в справянето с нарастващите предизвикателства в класните стаи и в общностите, в които работят.</li> <li>• Иновативната пътека за достъп до професията успешно е помогнала на училищата да посрещнат нуждите си в непривилегированите общности, в които работят, като им е дал достъп до компетентни и ангажирани учители с набор от познания.</li> </ul>	
22	<p><b>Фонд на фондовете</b>  Борислава Стоянова /титуляр/</p>	<p>Гласувам „за“ изпращане на първоначалния проект на ОПНО на ЕК за неформални консултации, като бих искала да направя няколко предложения по проекта на програма:</p> <p><b>1. По Приоритет 2 „Подобряване на връзката на образованието с пазара на труда“:</b></p> <p><b>1.1.</b> Предвид предвидените в Таблица 5: „Измерение 2 – Форма на финансиране“, форми на финансиране – заеми и гаранции, предлагам в текстово поле <i>„Планирано използване на финансовите</i></p>	<p><b>Предложенията са приети частично.</b> Относно предложенията по приоритет 3 – т.2.1. до 2.3. – ще бъдат взети предвид след уточняване и прецизиране на допълняемост и демаркация между ОПНО и ОПИК. След представяне и обсъждане на всяка от новите програми и след</p>



*инструменти*“ да бъде включен текст със следното съдържание:

„Действията, които ще бъдат осъществени чрез финансови инструменти, както и формата и размера на подкрепа чрез финансови инструменти необходими за постигане на специфичната цел по настоящия приоритет ще бъдат по-конкретно определени след приключване на ех ante оценката за подкрепата по ОПНО чрез финансови инструменти. Резултатите от ех ante оценката могат да доведат до изменения в Таблица 5 „Измерение 2 – Форма на финансиране“.

**1.2.** В Таблица 2: „Показатели за крайни продукти“, Таблица 3 „Показатели за резултатите“ и където е относимо в последващите таблици е подходящо да се обмисли дали в колона „Категория региони“ освен по-слабо развитите региони да не се включи и регион в преход с оглед по-пълно обхващане на предизвикателствата, които следва да бъдат преодоляни, включително в областта на висшето образование и предвид географското разпределение на висшите училища.

**2. По Приоритет 3 „Научна инфраструктура и приложни изследвания“**

**2.1.** По действие 5 към Направление А „Научна инфраструктура в стратегически определени научни центрове“:

Да се обмисли преформулиране на действието, като сегашната му формулировка „Подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия на подкрепените стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.“, придобие следното съдържание:

„Подкрепа за технологично ориентирани предприятия участващи в комерсиализацията на резултатите научните изследвания на подкрепените стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.“

Предложението се прави поради следното:

- Високотехнологичните предприятия най-често се дефинират чрез класификацията на Евростат за високотехнологични производства и базирани на знанието услуги

обсъждане между управляващите органи, както и в контекста на преговорите с ЕК по Споразумението за партньорство и по програмите, текстовете за допълняемост и демаркация ще бъдат включвани в съответните варианти на ОПНО.

Относно предложенията по приоритет 3 – т. 2.4. – отразено е в съответната част.

Относно предложенията по приоритет 3 – т. 2.5 и 2.6. – предложенията ще бъдат взети предвид след въвеждане на финансовите показатели, които на този етап по хоризонталната препоръка на дирекция „Национален фонд“ на МФ проектите на програми да не съдържат финансови показатели, което има пряка връзка и с уточняване на различните видове райони и индикатори.



([https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec\\_esms\\_an3.pdf](https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an3.pdf))  
. В тази връзка и с оглед избягване на риска да бъдат изключени от обхвата на подкрепата предприятия, попадащи в обхвата на ИСИС, предлагам горната по-широка формулировка (технологично ориентирани предприятия);

- По отношение на изискването предприятия да са стартиращи е подходящо да се обмисли възможността към момента на структуриране на финансирането създадените към съответните научни центрове spin off предприятия вече да не са стартиращи, но да имат продължаваща нужда от подкрепа, тоест предлагаме да се допусне финансиране и на предприятия, които не са стартиращи ако отговарят на останалите изисквания;

**2.2.** По действие 4 на Направление Б „Приложни научни изследвания“ би била подходяща аналогична промяна, като се редактира така: „4. Подкрепа за технологично ориентирани предприятия“. По преценка на УО може да бъде уточнено, че при подкрепата ще се приоритизира финансирането на стартиращи технологични предприятия.

**2.3.** По действията за подкрепа на пазарно ориентирани приложни научни изследвания, както по Направление А, така и по Направление Б би било подходящо още по ясно да се уреди TRL 4-6 към кой момент ще следва да е налице към момента на кандидатстване за финансиране или съответно, като резултат от финансираните научни изследвания. С оглед по-голяма гъвкавост при прилагане на финансови инструменти предлагаме нивото на технологична готовност (TRL), което ще бъде приложено да бъде определено в рамките на пазарните консултации за структуриране на съответния финансов инструмент.

**2.4.** В текстово поле „Планирано използване на финансовите инструменти“ да се обмисли замяната на съществуващия с текст със следното съдържание:

„Действията, които ще бъдат осъществени чрез финансови





		<p>инструменти, както и формата и размера на подкрепа чрез финансови инструменти необходими за постигане на специфичната цел по настоящия приоритет ще бъдат по-конкретно определени след приключване на ех ante оценката за подкрепата по ОПНО чрез финансови инструменти. Резултатите от ех ante оценката могат да доведат до изменения в Таблица 5 „Измерение 2 — Форма на финансиране“, както и до промяна в стойностите на показателите, принос към които ще имат финансови инструменти.“</p> <p><b>2.5.</b> В Таблица 2: „Показатели за крайни продукти“, Таблица 3 „Показатели за резултатите“ и където е относимо в последващите таблици е подходящо да се обмисли дали в колона „Категория региони“ освен по-слабо развитите региони да не се включи и регион в преход с оглед по-пълно обхващане на предизвикателствата, които следва да бъдат преодолен, предвид географското разпределение на научните организации.</p> <p><b>2.6.</b> Конкретно по отношение на следните показатели за крайни продукти по Таблица 2 „Стартиращи предприятия, които получават подкрепа“ – брой – 52 и съответно „Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции“ – брой – 94 е необходимо да се отбележи, че от съществено значение за качествено изпълнение на мерките по ОПНО и за изпълнение на специфичната цел е показателите да са реалистични и осъществими. В тази връзка е подходящо техните стойности да бъдат допълнително изследвани включително в рамките на ех-ante оценката за прилагане на финансови инструменти по ОПНО. Подходящо е да се обмисли отпадането на индикатора „Стартиращи предприятия, които получават подкрепа“ с оглед избягване припокриването с ОПИК.</p>	
23	<p><b>Съвет на ректорите на висшите училища в Република България</b></p> <p>д-р Николай Янев /резервен член/</p>	<p>1. Да се прецизира обхватът на подкрепяните приложни научни изследвания с код Technology Readiness Level (TRL). В настоящия вид са обхванати нива 4-6. Предлагаме скалата да бъде отворена в диапазона 3-6. Ниво 3 (Proof-of-Concept Demonstrated, Analytically and/or Experimentally) представлява критична преходна стъпка между научното изследване и технологичното развитие. Ако то не е</p>	<p><b>По т. 1. Приема се.</b></p>



осигурено, съществува риск да бъдат финансирани изследвания, които не са доказано работещи, което ще доведе до загуба на ресурс и време. Корекцията засяга текста на Приоритет 3 “Научна инфраструктура и приложни изследвания”, стр. 37, 38, 39

2. В индикативното разпределение на програмни средства по приоритет 3 “Научна инфраструктура и приложни изследвания”, т. 2.3.2.2, стр. 42, таблици 4 и 5 в колона 1 е записано “Приоритет 1” - разбивката обаче описва ресурса по Приоритет 3 от ОП. Да се направят необходимите пояснения или корекции.

3. В таблиците, цитирани в т. 2 регионалната приоритизация по приоритет 3 е насочена към “по-слабо развити региони”. Следва да се има предвид, че съгласно новата класификация на европейските региони Югозападният регион на планиране попада в групата “преход” (transition regions) - виж напр. картата на стр. 3 от материали на експертно заседание на DG Regio.

От друга страна, значителна част от изследователската инфраструктура, обект на интервенцията по Приоритет 3, е разположена в Югозападния регион на планиране. Трябва да се уточни дали Югозападният регион попада в обхвата на инвестициите по Приоритет 3 и ако попада, това трябва да бъде отразено по съответния начин в регионалната приоритизация на мерките по приоритет 3.

4. В показателите на приоритет 3 (2.3.2.1) е посочен показател “Номинална стойност на оборудването за научни изследвания и иновации” със стойност 60 522 336 евро. От друга страна бюджетът на специфична цел 1, направления А и Б, е обезпечена с бюджет от 110 957 616. Текстът на ОП следва да уточни: Първо, на каква база са направени предложените разчети - напр., използвани ли са “исторически данни” за договарянето на ос 1 от програмния период 2014-2020? Второ, каква е относителната тежест в цитираните суми на инвестициите в научно оборудване и на инвестициите в СМР?

**По т. 2. Приема се.**

**По т.3.Приема се за сведение.** Във връзка с указанията на дирекция „Национален фонд“ на МФ в проекта няма да се посочват финансови показатели.

**По т.4.** Съгласно указанията на дирекция „Национален фонд“ на МФ в проекта на програма няма да се посочват финансови показатели. Допълнителни разяснения по поставените въпроси ще бъдат представени при провеждане на присъствено заседание на ТРГ.

**По т.5.** Съгласно указанията на дирекция „Национален фонд“ на МФ в проекта на програма няма да се посочват финансови показатели. Допълнителни разяснения ще бъдат представени при провеждане на присъствено заседание на ТРГ.



		<p>5. От описанието на Приоритет 3 не става ясно какво е относителното разпределение на инвестициите в Направления А, Б и В. Има ли яснота за разпределението на тези инвестиции? Ако има - къде може да бъде намерено в настоящия текст на ОПНО? Ако няма, на кой етап ще бъде взето решението за разпределението на инвестициите по направления? Правилното разпределение на инвестициите в различните направления е ключово за осигуряване на най-висока ефективност на вложените инвестиции - затова е важно да се определи чрез ясна и прозрачна процедура за приоритизация.</p>	
24	<p><b>Министерство на труда и социалната политика</b></p> <p>Десислава Георгиева-Ушколова /резервен член/</p>	<p>1. В частта Таблица 1, ЦП 4, СЦ v) Считаме, че тестът, касаещ „фокуса на програмата върху ключовите компетентности за учене през целия живот (включително цифрови, езикови, социални) (стр. 16) следва да бъде ясно свързан и по-добре фокусиран върху подпомагането в рамките на формалното образование.</p> <p>2. В частта „Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво“ в рамките на СЦ IV По отношение на Дейност „Разработване на партньорски принцип с работодатели и други заинтересовани страни на инструменти за идентифициране, събиране, анализиране и прогнозиране на данни за потребностите на икономиката и пазара на труда на национално, регионално и секторно ниво от нови умения и професионални квалификации;“ Следва да се има предвид, че и през периода 2021 – 2027, както и през настоящия програмен период, ОПРЧР ще продължи да подкрепя дейности, свързани с извършването на анализи и прогнози за нуждите на пазара на труда, в т.ч. „потребностите на икономиката и пазара на труда на национално, регионално и секторно ниво от нови умения и професионални квалификации“. ОПРЧР реализира подобни дейности чрез МТСП и АЗ и с участието на социалните партньори. За 2021 – 2027 г програмата за развитие на човешките ресурси предвижда да подкрепя провеждане на специализирани изследвания, проучвания и анализи, като напр. наличие на съответствие между търсенето и предлагането на работна сила, вкл. в регионите с най-</p>	<p><b>1. Предложението се приема и е отазено в проекта на програма.</b></p> <p><b>2. Предложението се приема и е отазено в проекта на програма.</b></p>



висока безработица, определяне на проблемите и търсене на решения за преодоляване на регионалния дисбаланс, сектори с недостиг на работна сила, др.

Предлагаме цитираната по-горе дейност в ПНО 2021 – 2027 да отпадне или да бъде редактирана, с цел избягване на припокриване с ПРЧР 2021 – 2027.

3. В частта дейности във връзка с „Ограмотяване на възрастни, в т.ч.“ в рамките на СЦ IV

По отношение на дейност “организиране и провеждане на курсове за ограмотяване на възрастни, и на курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени“ предлагаме да се добави приоритет на дейността за безработни лица (в случая с ниско образование или без образование) и координация с Агенция по заетостта и МТСП, с цел последващо включване във възможности за придобиване на професионална квалификация.

4. В частта дейности във връзка с „Валидиране на знания, умения и компетентности, в т.ч.“ в рамките на СЦ IV

По отношение на дейност „Осигуряване на гъвкави форми валидиране на знания, умения и компетентности, придобити, чрез неформално обучение, както и за допълваща квалификация, в т. ч. краткосрочни курсове и изпитни програми, реализирани съвместно между училищата от системата на ПОО и ЦПО.“

Бихме искали да отбележим, че ПРЧР 2021 – 27 ще включва дейности, свързани с валидирането на неформално/информално придобити знания, умения и компетентности, натрупани в живота, практиката или чрез самостоятелно учене, което да даде право на валидиране да имат лица, които притежават или не притежават необходимото образователно равнище, определено в чл. 40, ал. 3 от ЗПОО.

Това би могло да се случи чрез създаване/акредитиране на център/ове за валидиране, планирани по ПРЧР 2021 – 27, който/които чрез практически изпит да валидира придобитите умения и

**3. Предложението се приема и е отразено в проекта на програма**

**4. Предложението се приема и е отразено в проекта на програма**



		<p>компетентности и ще изисква промяна на нормативната база. Смятаме, че е необходимо и така ще се създаде възможност за „бързо“ получаване на удостоверение за професионални умения, с цел включване в пазара на труда на възрастни безработни лица. Предлагаме цитираната по-горе дейност в ПНО 2021 – 2027 да бъде редактирана, с цел избягване на припокриване с ПРЧР 2021 – 2027, като се обвърже с валидиране само по смисъла на Закона за професионално образование и обучение</p>	
--	--	---	--